

Identifying and analyzing women's preferences and needs in urban park planning: Developing an experience-based gender equity index

(Case Study: Shohada park, Sanandaj)¹

Mohanna Sarvari - Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Nina Khalighi²- Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Mehdi Saidi- Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Submitted: 23 September 2025 Revised: 10 February 2026 Accepted: 25 February 2026 Available online: 25 February 2026

Highlights

- This research introduces the innovative Gender Equity Experience Index (GEPI), which uniquely evaluates both physical infrastructure and women's perceived experiences to understand their presence in urban parks.
- The findings reveal that improving park infrastructure alone is insufficient to achieve gender equity, as social, cultural, and economic factors play decisive roles.
- A significant gap exists between the provision of physical lighting and women's perceived sense of safety, primarily due to the lack of effective social surveillance mechanisms.
- The study highlights the need for a multidimensional approach that integrates physical design with social, cultural, and economic planning to create inclusive and welcoming urban public spaces for women.

Extended Abstract

Introduction

International frameworks and theories, including Lefebvre's theory of the *production of space* and the concept of the *embodiment of space*, emphasize that space is socially produced through human interactions. When urban planning fails to address women's needs, their lived experience of space becomes constrained by insecurity, limited accessibility, and reduced opportunities for participation. In Iranian cities, the dominance of conventional planning approaches has resulted in public spaces that inadequately respond to women's requirements for safety, accessibility, and comfort.

Previous studies have identified security, activity diversity, and individual characteristics—such as age and marital status—as key determinants of women's presence in public spaces. Weak security, cultural constraints, and the lack of gender-responsive public services have further reduced women's participation in urban spaces and intensified spatial inequality. Focusing on Shohada Park in Sanandaj, this study demonstrates that inadequate

¹ This article is derived from a Master's thesis in Urban Planning titled 'Planning Urban Parks Based on the Needs and Preferences of Women: A Case Study of Shohada Park, Sanandaj,' presented at the University of Kurdistan by the first author, supervised by the second author and consulted by the third author.

² Corresponding Author: Email: n.khalighi@uok.ac.ir, [Cellphone:09125650162](tel:09125650162), Address: Room No. 113, Department of Urban Planning and Design, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Pasdaran BLV, Sanandaj, Kurdistan, Iran.

lighting, insufficient urban furniture, and limited public services have contributed to women's lower presence despite their substantial share of the city's population.

Theoretical Framework

This study develops a theoretical framework to examine the factors shaping women's preferences in urban parks and to evaluate park planning quality from a gender-responsive perspective. The framework draws upon studies of urban parks, women-centered planning, public participation, and women's use of public spaces.

It assumes that women's experiences of urban parks are multidimensional and influenced by the interaction of physical, social, cultural, economic, and environmental factors. Accordingly, park quality is conceptualized as a multidimensional construct that reflects both objective physical conditions and women's subjective experiences. The framework is operationalized through measurable indicators to support practical and gender-responsive urban park planning.

- A theoretical framework for analyzing women's preferences and evaluating park planning quality.
- Grounded in the literature on urban parks, women-centered planning, public participation, and women's use of public spaces.
- Women's experiences are shaped by physical, social, cultural, economic, and environmental dimensions.
- Park quality incorporates both objective characteristics and subjective perceptions.
- The framework is translated into measurable indicators for practical planning applications.

Methodology

This applied study adopts a mixed-methods (qualitative–quantitative) approach to develop and evaluate the Gender Equity Experience Index (GEPI) across five dimensions. Qualitative data were first used to identify the relevant indicators, which were subsequently tested and quantified through quantitative analysis.

- Applied research using a mixed-methods approach.
- Development and measurement of the Gender Equity Experience Index (GEPI) across five dimensions: physical, social, economic, cultural, and environmental.
- Study population: women aged over 20 years in Sanandaj (population: 148,920; 2016 Census).
- Shohada Park was selected as the case study because of its importance as a major urban public space.

Results and Discussion

The findings indicate that women's presence in Shohada Park is influenced by the combined effects of physical, social, cultural, economic, and environmental factors rather than by physical conditions alone.

The principal innovation of this study is the development of the Gender Equity Experience Index (GEPI), which simultaneously evaluates objective park infrastructure and women's subjective experiences. The results demonstrate that physical improvements alone cannot achieve gender equity in urban public spaces. Instead, social cohesion, cultural acceptance, economic opportunities, and environmental quality are equally important in shaping women's experiences and encouraging their presence.

Conclusion

The findings demonstrate that increasing women's presence in urban parks requires more than physical improvements. A multidimensional approach that simultaneously addresses social, cultural, economic, and environmental factors is essential for creating equitable and inclusive public spaces.

The study introduces the Gender Equity Experience Index (GEPI) as a practical, policy-oriented tool for evaluating public spaces from a gender equity perspective through the integration of qualitative and quantitative evidence.

The results also highlight several planning priorities, including improving restroom facilities, providing multipurpose public spaces, expanding cultural programs, strengthening affordable commercial services,

enhancing children's play facilities and urban furniture, and increasing both actual and perceived safety through improved lighting and social surveillance.

By incorporating economic and cultural dimensions within a mixed-methods framework, the study provides a more comprehensive understanding of women's experiences in urban public spaces. Nevertheless, the research is limited by its focus on a single park and its cross-sectional design. Future studies should employ comparative and longitudinal approaches to validate and expand the proposed framework across different urban contexts.

Ultimately, achieving safe, inclusive, and gender-responsive urban spaces requires a fundamental reconsideration of conventional urban planning approaches.

Keywords

Shohada Park, Sanandaj; Urban Parks; Women's Preferences; Gender Equity; Participatory Planning; Gender Equity Experience Index (GEPI)

Acknowledgment

This article is derived from a Master's thesis in Urban Planning titled 'Planning Urban Parks Based on the Needs and Preferences of Women: A Case Study of Shohada Park, Sanandaj,' presented at the University of Kurdistan by the first author, supervised by the second author and consulted by the third author.

Citation: Sarvari, M., Khalighi, N., Saidi, M. (2026) Identifying and analyzing women's preferences and needs in urban park planning: Developing an experience-based gender equity index (Case Study: Shohada park, sanandaj), *Motaleate Shahri*, 15 (58), 67–84. Doi: 10.22034/urbs.2026.144581.5216.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited

شناسایی و تحلیل ترجیحات و نیازهای بانوان در برنامه‌ریزی پارک‌های شهری: طراحی شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی

مطالعه موردی: پارک شهدای سنندج^۱

مهنا سروری، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

نینا خلیقی^۲، استادیار گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

مهدي سعیدی، استادیار گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

تاریخ دریافت: ۱ مهر ۱۴۰۴ تاریخ بازنگری: ۲۱ بهمن ۱۴۰۴ تاریخ پذیرش: ۶ اسفند ۱۴۰۴ تاریخ انتشار آنلاین: ۶ اسفند ۱۴۰۴

چکیده

مشارکت زنان در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت پارک‌های شهری در سال‌های اخیر به‌عنوان یکی از رویکردهای کلیدی برای ارتقای عدالت فضایی، افزایش کیفیت فضاهای عمومی و بهبود سطح زندگی شهری مطرح شده است. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل موانع حضور زنان در پارک‌های شهری و ارائه راهکارهایی مشارکتی و مبتنی بر نیازهای واقعی آنان انجام گرفت. این مطالعه به روش ترکیبی (کمی-کیفی) و با تمرکز بر پارک شهدا در شهر سنندج انجام شد. جامعه آماری شامل تمامی زنان بالای ۲۰ سال بود و نمونه‌ای ۳۸۴ نفره به‌صورت تصادفی انتخاب گردید. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، مشاهده میدانی و تحلیل مکانی بود و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS، MAXQDA و ArcGIS تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که برخی شاخص‌های کالبدی همچون دسترسی، کیفیت پوشش گیاهی و وجود پارکینگ از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردارند؛ در حالی که مؤلفه‌های مرتبط با امنیت، تنوع فعالیت‌ها، خدمات رفاهی، روشنایی، برنامه‌های فرهنگی و امکانات اجتماعی-اقتصادی در سطح نامطلوب قرار دارند. تحلیل کیفی نیز بیانگر آن بود که زنان بر ضرورت بهبود روشنایی، تقویت نظارت اجتماعی، گسترش خدمات رفاهی و طراحی فضاهای چندمنظوره تأکید دارند. نوآوری اصلی این پژوهش در تدوین شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی (GEPI) نهفته است که با ترکیب نظام‌مند داده‌های کیفی و کمی، امکان سنجش همزمان زیرساخت‌های کالبدی و تجربه ادراکی-اجتماعی زنان را فراهم می‌کند. این شاخص در پنج بُعد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی طراحی شده و به‌عنوان ابزاری کاربردی برای برنامه‌ریزی فضاهای عمومی با هدف تسهیل حضور مؤثر و پایدار زنان قابل استفاده است. ادغام داده‌های کمی و کیفی و استفاده از تحلیل GIS، امکان ارائه راهکارهای عملیاتی چندسطحی را برای بهبود کیفیت پارک‌های شهری فراهم ساخت. یافته‌های این پژوهش می‌تواند الگویی برای برنامه‌ریزان شهری به منظور طراحی فضاهای عمومی پاسخگو به نیازهای جنسیتی در شهرهای ایران و منطقه باشد.

واژگان کلیدی: پارک شهدای سنندج، پارک‌های شهری، ترجیحات بانوان، عدالت جنسیتی، فرایند مشارکتی، شاخص تجربه‌محور.

نکات برجسته

- معرفی شاخص GEPI برای ارزیابی تجربه زنان در پارک‌ها.
- ارتقای زیرساخت تنها کافی نیست؛ عوامل اجتماعی و فرهنگی مهمند.
- فاصله بین روشنایی و احساس امنیت زنان، به‌کمبود نظارت اجتماعی مربوط است.
- نیاز به رویکرد چندبعدی برای طراحی فضاهای شهری شامل ابعاد اجتماعی و فرهنگی است.

^۱ این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی شهری با عنوان "برنامه‌ریزی پارک‌های شهری بر اساس نیازها و ترجیحات زنان، نمونه موردی: پارک شهدای سنندج" است که به وسیله نویسنده اول و با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه کردستان دفاع شده است.

^۲ نویسنده مسئول: آدرس ایمیل: n.khalighi@uok.ac.ir. تلفن همراه: ۰۹۱۲۵۶۵۰۱۶۲. آدرس پستی: استان کردستان، شهر سنندج، بلوار پاسداران، دانشگاه کردستان، دانشکده هنر و معماری، گروه شهرسازی، اتاق ۱۱۳.

۱. مقدمه

در دهه‌های اخیر، عدالت فضایی و حق برابر زنان در استفاده از فضاهای عمومی، به محور مهم برنامه‌ریزی شهری جهانی برای ایجاد فضاهای ایمن، فراگیر و حساس به جنسیت تبدیل شده است (Nations, 2017 United). ایجاد فضاهای عمومی پاسخگو به زنان، بر پایه دیدگاه لوفور، نیازمند توجه به نقش تعاملات اجتماعی، جنسیت و سیاست‌های فضایی در تولید فضا است (Apple, 2006; McDonnell & Faludi, 2012).

لوفور معتقد است که فضا از سه بُعد تولید می‌شود: فضای ادراک‌شده (کالبد فیزیکی)، فضای مفهومی (برنامه‌ریزی شده) و فضای زیسته (تجربه‌شده) (Lefebvre, 1991). نادیده‌گرفتن زنان در برنامه‌ریزی شهری، با بی‌توجهی به تفاوت‌های جسمانی و فرهنگی آنان، تجربه فضایی‌شان از امنیت، آسایش و دسترسی را محدود می‌کند (Apple, 2006). جین جیکوبز با مفهوم «چشم‌های روی خیابان»، حضور متنوع کاربران و نظارت اجتماعی را عامل افزایش امنیت فضاهای عمومی، به‌ویژه برای زنان، می‌داند (Jacobs, 1961). پژوهش‌های فالودی و مک دونل نیز نشان می‌دهند که عدم توجه به تفاوت‌های جنسیتی در طراحی منجر به حذف تدریجی زنان از فضاهای عمومی می‌شود (McDonnell & Faludi, 2012).

در سطح ملی، برنامه‌ریزی مردم‌محور شهری در ایران با نادیده‌گرفتن نیازهای زنان، حضور آنان را محدود کرده و امنیت، تنوع فعالیت‌ها و کیفیت محیطی را از عوامل مؤثر بر افزایش حضور زنان می‌داند (Sadeghi & Jangjoo, 2022). این نتایج با دیدگاه جین جیکوبز همسو است که تنوع فعالیت‌ها و حضور مستمر کاربران را عامل اصلی امنیت فضاهای عمومی می‌داند (Jacobs, 1961). علاوه بر عوامل کالبدی، سن و وضعیت تأهل زنان بر میزان حضور و استفاده آنان از فضاهای عمومی شهری اثرگذار است (Sadeghi & Jangjoo, 2022). مطالعات داخلی، ناامنی، محدودیت‌های فرهنگی و کمبود خدمات رفاهی را از موانع اصلی حضور زنان در فضاهای عمومی می‌دانند (Habibi, 2015). در مجموع، بی‌توجهی به تفاوت‌های جنسیتی، ضرورت توجه به عدالت جنسیتی در برنامه‌ریزی شهری برای افزایش حضور زنان را نشان می‌دهد (Sadeghi & Jangjoo, 2022).

در مقیاس محلی، ضعف امنیت، روشنایی، مبلمان و خدمات رفاهی در پارک شهدا، حضور زنان را محدود کرده و ضرورت برنامه‌ریزی شهری جنسیت‌محور را نشان می‌دهد (Sanandaj Municipality, 2023).

بر پایه چارچوب نظری و شواهد تجربی، مسئله اصلی پژوهش در این چارچوب تبیین می‌شود: ۱- نبود شناخت تجربی و مبتنی

بر تجربه زیسته زنان از وضعیت عدالت جنسیتی در پارک شهدای شهر سنجند و ۲- فقدان ابزار سنجش ترکیبی برای تحلیل موانع کالبدی-اجتماعی مؤثر بر حضور آنان. با وجود پژوهش‌های متعدد، کمبود مطالعات تجربه‌محور درباره نیازهای زنان در فضاهای شهری، به‌ویژه در پارک شهدا، ضرورت انجام این پژوهش را آشکار می‌سازد.

در پاسخ به این کمبود، پژوهش حاضر با اتکا بر ترکیب نظام‌مند داده‌های کیفی و کمی، به تدوین یک شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی (GEPI: Gender Equity Perception Index) می‌پردازد. این پژوهش با ارزیابی ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی، موانع حضور زنان در پارک شهدا را شناسایی کرده و چارچوبی کاربردی برای برنامه‌ریزی شهری مبتنی بر عدالت جنسیتی ارائه می‌دهد. بر این اساس، پژوهش پیش‌رو در پی پاسخ به سؤالات زیر است: ۱. کدام شاخص‌ها بیشترین تأثیر را بر حضور زنان در پارک شهدا دارند؟

۲. بر اساس اولویت‌بندی نیازها، چه راهکارهای عملیاتی برای بهبود وضعیت قابل پیشنهاد است؟

۳. چگونه می‌توان یک شاخص تجربه‌محور جنسیتی طراحی کرد که هم ابعاد کالبدی و هم ادراکی-اجتماعی را به صورت یکپارچه سنجش کند.

۲. چارچوب نظری

ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که مطالعات زنان و فضاهای عمومی شهری در سه محور اصلی شامل مبانی نظری، پژوهش‌های تجربی درباره موانع و نیازهای زنان، و راهکارهای طراحی و برنامه‌ریزی شهری قابل دسته‌بندی هستند که در نهایت به تبیین شکاف پژوهشی می‌انجامند

۱.۲. دیدگاه‌های کلیدی درباره زنان و فضای عمومی

لوفور فضا را حاصل تعامل ادراک، مفهوم و تجربه می‌داند و نادیده‌گرفتن تجربه زنان را عامل ایجاد شکاف و بی‌عدالتی فضایی می‌شمارد (Henri Lefebvre, 1991). جیکوبز امنیت فضاهای عمومی را با حضور متنوع شهروندان و نظارت طبیعی مرتبط می‌داند و فضاهای پویا را امن‌تر می‌داند (Jacobs, 1961). لیزا اپل با طرح مفهوم بدن‌مندی فضا، بر ضرورت طراحی فضاهای شهری متناسب با نیازهای جسمی و رفتاری زنان تأکید می‌کند (Apple, 2006). مک‌دونل و فالودی عدالت فضایی را در گرو دسترسی برابر، توزیع عادلانه و مشارکت همه گروه‌ها در برنامه‌ریزی شهری می‌دانند (McDonnell & Faludi, 2012).

کرنیچین با مفهوم اخلاق مراقبت، بر طراحی فضاهای چندمنظوره و متناسب با نقش مراقبتی زنان تأکید می‌کند (Kernichin, 2004). صادقی و جنگجو نشان دادند که ویژگی‌های محیطی مانند دسترسی، امنیت و کیفیت خدمات، بر حضور زنان در فضاهای شهری تأثیر مستقیم دارند (Sadeghi & Jangjoo, 2022). این پژوهش پل ارتباطی بین نظریات کلاسیک و داده‌های تجربی در بافت ایرانی است (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: مقایسه تحلیلی دیدگاه‌های نظری

صاحب‌نظر/نظریه	مفهوم کلیدی	نقش زنان در فضا	شاخص‌های عملیاتی
Lefebvre (1991)	تولید فضا (Production of Space)	زنان در فضای مفهومی (برنامه‌ریزی‌شده) نادیده گرفته می‌شوند	تحلیل تجربه زیسته زنان در مقابل فضای برنامه‌ریزی‌شده
Jacobs (1961)	چشم‌های روی خیابان (Eyes on the Street)	امنیت از طریق تنوع فعالیت و حضور اجتماعی	تنوع کاربری، نظارت طبیعی، مخلوط استفاده
Apple (2006)	بدن‌مندی فضا (Gendered Embodiment)	تجربه متفاوت بدن زنانه از فضا (بارداری، کودک)	مبلمان مناسب، سرویس‌های بهداشتی، فضای کودک
McDonnell & Faludi (2012)	فراگیری جنسیتی (Gender Inclusivity)	دسترسی برابر به منابع و فضاهای شهری	عدالت توزیع خدمات، برنامه‌ریزی مشارکتی، تنوع گروه‌های کاربر
Krenichyn (2004)	اخلاقی مراقبت (Ethic of Care)	زنان به‌عنوان مراقبان خانواده و فرزندان	فضای نشستن، سایبان، فضای استراحت
Sadeghi & Jangjoo (2022)	محیط ساخته‌شده (Built Environment)	ویژگی‌های کالبدی تعیین‌کننده حضور زنان	دسترسی، امنیت، کیفیت خدمات

استفاده می‌کنند (Wijntuin & Koster, 2019). پژوهش‌های داخلی نیز بر اهمیت امنیت، کیفیت فضایی و مشارکت زنان در بافت فرهنگی-اجتماعی ایران تأکید دارند. صفائی‌پور و همکاران نشان دادند که نهادهای نظارتی و کاربری‌های اطراف پارک بر احساس امنیت زنان اثرگذار است (Safaeipour et al., 2015). حاجی‌احمدی همدانی و همکاران نشان دادند که افزایش ایمنی، حضور و تعامل اجتماعی زنان را بیشتر می‌کند (Haji Ahmadi et al., 2015). (جدول شماره ۲). ادبیات پژوهش با کمبود چارچوب نظری، شاخص‌های عملیاتی و مطالعات بومی درباره عدالت جنسیتی در پارک‌های شهری مواجه است.

رابطه زنان و فضاهای عمومی چندبعدی است و توجه به عوامل کالبدی، اجتماعی و جنسیتی، مشارکت و توانمندسازی زنان را افزایش می‌دهد. علیزاده و همکاران نشان دادند تعاملات اجتماعی و امنیت فضاهای عمومی، بر توانمندسازی و الگوی استفاده زنان تأثیر دارد (Alizadeh et al., 2022). جی کیو و همکاران بر نقش انسجام اجتماعی و ویژگی‌های فیزیکی فضا در افزایش مشارکت و تعامل اجتماعی زنان تأکید کردند (JQ et al., 2024). هرناندز و همکاران امنیت را مهم‌ترین عامل حضور زنان دانسته و نقش طراحی شهری در افزایش احساس امنیت را تأکید می‌کنند (Hernandez et al., 2021). ویجنتاین و کوستر نشان دادند دختران نوجوان در محله‌های محروم کمتر در فضاهای عمومی حضور دارند و برای آزادی بیشتر از راهبرد سرگردانی

جدول شماره ۲: خلاصه یافته‌های کلیدی پژوهش‌های پیشین

محقق/سال	محل مطالعه	روش	یافته کلیدی	محدودیت
Alizadeh et al. (2022)	دو شهر کردستان عراق	کیفی	تعاملات اجتماعی زنان رابطه مثبت با توانمندسازی دارد	تمرکز صرف بر بُعد اجتماعی
JQ et al. (2024)	بررسی نظام‌مند	کمی	ویژگی‌های فیزیکی فضا تأثیر مستقیم بر تعامل دارند	عدم تمرکز بر جنبه جنسیتی
Navarrete et al. (2021)	شیلی	ترکیبی	امنیت مهم‌ترین عامل؛ طراحی می‌تواند ادراک را تغییر دهد	فقط آزمایش طراحی، نه برنامه‌ریزی مشارکتی
Wijntuin & Koster (2019)	اوترخت، هلند	کیفی	بافت فرهنگی بر استفاده از فضا تأثیرگذار است	فقط یک گروه سنی و قومیتی
صفائی‌پور و همکاران (1394)	ایلام، ایران	کمی	نظارت و کاربری اطراف نقش مؤثر دارند	فقط بُعد امنیتی
حاجی‌احمدی و همکاران (1394)	تهران، ایران	کمی	بهبود امنیت → افزایش حضور و تعامل	فقط یک محله

۲.۲. مبانی نظری پژوهش _ چهار محور کلیدی

این پژوهش بر چهار محور اصلی شامل پارک‌های شهری، نیازهای زنان، مشارکت شهری و ترجیحات زنان در فضاهای عمومی استوار است که چارچوب نظری و مبنای تحلیل پژوهش را تشکیل می‌دهند.

۱.۲.۲. پارک‌های شهری: از فضای سبز تا بستر اجتماعی

گسترش شهرنشینی، اهمیت فضاهای سبز و نقش پارک‌ها در بهبود سلامت روان و کیفیت زندگی را افزایش داده است (Saeidnia, 2004). پارک‌های شهری با بهبود محیط‌زیست، کاهش آلودگی، تعدیل دما و حفظ تنوع زیستی، نقش مهمی در پایداری شهری دارند (Zabet, 2014). پارک‌های شهری با تقویت سلامت، تعاملات اجتماعی و حس تعلق، به بهبود کیفیت زندگی شهروندان کمک می‌کنند (Imanian & Bahadori, 2022). پارک‌های شهری با فعالیت‌های فرهنگی و آموزشی، به فضاهای مهم عمومی در ایران تبدیل شده‌اند (Soltanzade, 2003). در این پژوهش، پارک‌های شهری به‌عنوان بستری برای حضور، تعامل و مشارکت اجتماعی زنان در فضای عمومی تعریف می‌شوند.

۲.۲.۲. برنامه‌ریزی با تأکید بر نیازهای زنان: از

نادیده‌انگاری تا عدالت جنسیتی

با وجود حضور گسترده زنان، نیازهای آنان در برنامه‌ریزی شهری نادیده مانده است (Rezazade & Mohamadi, 2009). حضور زنان در فضاهای عمومی، سرزندگی و پایداری اجتماعی شهر را افزایش می‌دهد (Mehdizade, 2008). تحولات اجتماعی و تغییر نقش زنان، نیاز به حضور و مشارکت آنان در فضاهای عمومی را افزایش داده است (Khani, 2007; Heidari, 2014). Chianeh et al., (2014) برنامه‌ریزی شهری معاصر با تأکید بر عدالت جنسیتی، به دنبال فراهم کردن حضور برابر زنان در فضاهای عمومی است (Hosseini & Samieipour, 2015). طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی باید متناسب با تفاوت‌های جنسیتی و نیازهای زنان باشد (Tabrizia & Madanipour, 2006).

۳.۲.۲. مشارکت در برنامه‌ریزی شهری: از تصمیم‌گیری

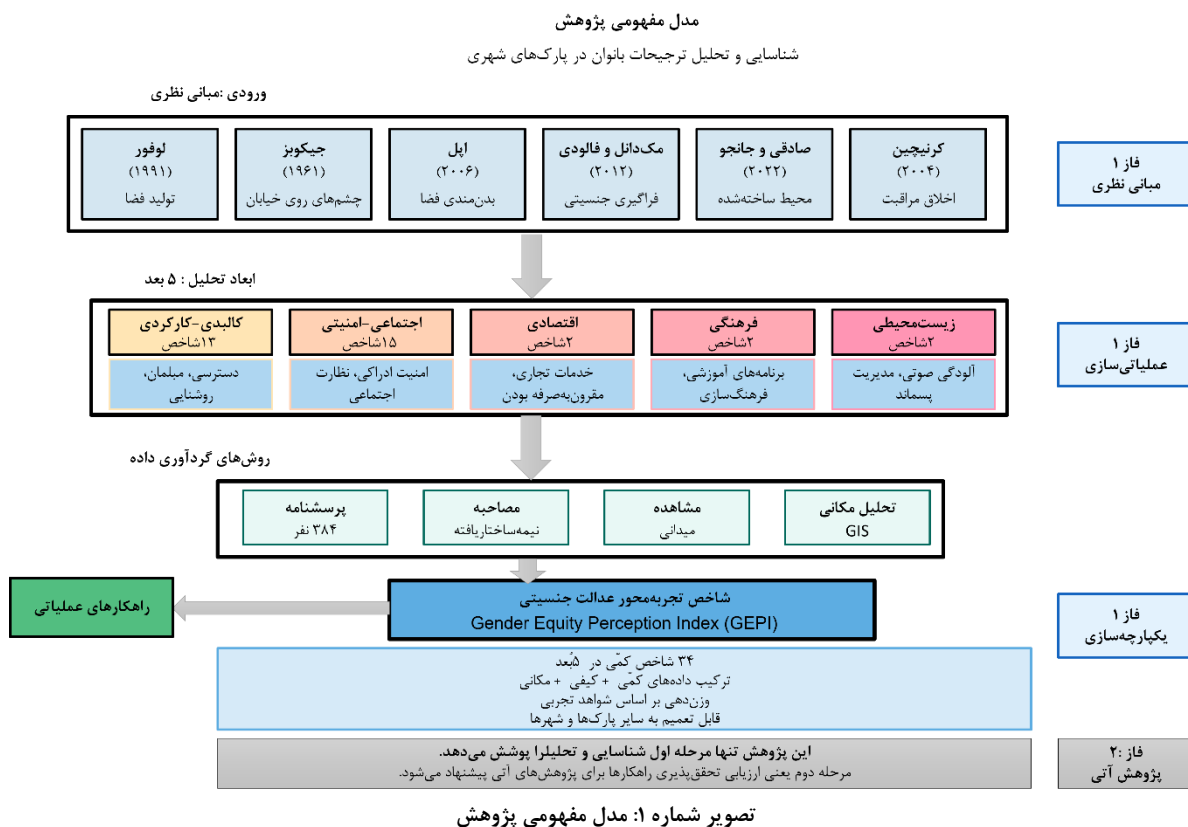
بالا به پایین تا رویکرد مشارکتی

مشارکت در برنامه‌ریزی شهری به معنای دخالت فعال شهروندان در تصمیم‌گیری و طراحی فضاهای شهری است (Urban Planning and Studies Center, 2001). بانک جهانی مشارکت را سهمی شدن ذی‌نفعان در تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت می‌داند (Nasrollahzadeh, 2015). مشارکت زنان در برنامه‌ریزی جنسیت‌محور، توانمندسازی و مشروعیت تصمیمات را افزایش می‌دهد (Arjmandnia, 2001). مشارکت مؤثر با توجه به نیازهای محلی، دانش بومی و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر شکل می‌گیرد (Nasrollahzadeh, 2015). با این حال، ضعف آموزش، تنوع فرهنگی، بی‌ثباتی و ضعف نهادهای مدنی، مانع مشارکت واقعی می‌شود (Pirbabayi et al., 2006). در پژوهش حاضر، این محور نظری مبنای انتخاب روش‌شناسی مشارکتی، به‌ویژه استفاده از مصاحبه و پرسشنامه با مشارکت مستقیم زنان قرار گرفته است.

۴.۲.۲. ترجیحات زنان در فضاهای عمومی: از نیاز تا

تحقق

تفاوت الگوهای رفتاری زنان و مردان در شهر، در صورت نادیده‌گرفتن، می‌تواند به حذف زنان از فضاهای عمومی منجر شود (Almasifar, 2010). حضور زنان در فضاهای عمومی به تأمین امکانات، آسایش و به‌ویژه امنیت فیزیکی و روانی وابسته است (Sajjadi et al., 2017). ترجیحات زنان در فضاهای عمومی تحت تأثیر عوامل فردی، اجتماعی-فرهنگی و ویژگی‌های کالبدی محیط شکل می‌گیرد (Wijntowin & Koster, 2019; Navarrete et al., 2021). این حال، شناخت نیازهای زنان باید به سیاست‌ها و اقدامات اجرایی شهری برای تحقق عدالت جنسیتی تبدیل شود (Sadeghi & Jangjoo, 2022). عدم تبدیل ترجیحات زنان به اقدامات اجرایی، مانع بهبود واقعی حضور آنان در فضاهای عمومی می‌شود. در این راستا، پژوهش حاضر به دنبال ارائه چارچوبی عملیاتی برای تحقق این ترجیحات در برنامه‌ریزی پارک‌های شهری است.

شهری در پنج بعد ارائه می‌دهد. این پنج بعد در جدول شماره ۳ تشریح شده‌اند.

۳.۲. مؤلفه‌ها و شاخص‌های متناسب با زنان

مبانی نظری پژوهش با تمرکز بر تجربه و ترجیحات زنان، چارچوبی منسجم برای تعریف شاخص‌ها و ارزیابی پارک‌های

جدول شماره ۳: چارچوب نظری عملیاتی - پیوند نظریه به عمل^۵

متغیر نظری	نظریه/محقق	مفهوم کلیدی	شاخص‌های عملیاتی	روش سنجش
نیازها و ترجیحات زنان (بعد کالبدی)	Jacobs (1961)	تنوع فعالیت و حضور اجتماعی	۱. شعاع دسترسی پیاده به پارک ۲. دسترسی مناسب ۳. امکان استفاده از تاکسی ۴. امکان استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی ۵. علائم راهنمایی و روشنایی ۶. خدمات مختلف (فروشگاه، نانوا، عابریانک) ۷. فضاهای چندمنظوره ۸. تنوع فعالیت ۹. مبلمان مناسب ۱۰. سرویس بهداشتی کافی و تمیز ۱۱. بوفه و آب‌خوری ۱۲. پوشش گیاهی مناسب ۱۳. فضای بازی کودک ۱۴. پارکینگ مناسب	تحلیل شبکه مشاهده میدانی پرسشنامه سوالات ۱ تا ۱۴

^۵ توضیحات جدول: ستون ۱ (متغیر نظری): نشان‌دهنده پنج بُعد اصلی تحلیل است. ستون ۲ (نظریه/محقق): مرجع نظری هر بُعد مشخص می‌شود. ستون ۳ (مفهوم کلیدی): ایده اصلی نظریه که قابل عملیاتی‌سازی است. ستون ۴ (شاخص‌های عملیاتی): ۳۴ شاخص مشخص و قابل سنجش. ستون ۵ (روش سنجش): ابزار گردآوری داده برای هر شاخص.

متغیر نظری	نظریه/محقق	مفهوم کلیدی	شاخص‌های عملیاتی	روش سنجش
نیازها و ترجیحات زنان (بعد اجتماعی-امنیتی)	Jacobs (1961)	چشم‌های روی خیابان (نظارت طبیعی)	۱۵. حس امنیت زنان در پارک ۱۶. عدم وجود افراد نامتعارف ۱۷. حضور سازمان‌های اجتماعی و پلیس ۱۸. روشنایی مناسب ۱۹. آمدن به پارک بدون همراه ۲۰. قدم زدن در شبانه‌روز ۲۱. سایبان ۲۲. استاندارد بودن معابر و پله ۲۳. راحتی و ایمنی تجهیزات ۲۴. برگزاری جشنواره‌های محلی ۲۵. فضای ملاقات و گردهمایی ۲۶. فضای حفظ حریم خانواده ۲۷. وجود انجمن‌های حامی زنان ۲۸. وجود گروه‌های ورزشی ۲۹. فضای تفریح و استراحت	مصاحبه پرسشنامه سئوالات ۱۵ تا ۲۹
عدالت فضایی (بعد اقتصادی)	Spatial Justice Theory	دسترسی برابر به خدمات اقتصادی	۳۰. دکه‌های مواد غذایی ۳۱. فروش وسایل بازی کودک	مصاحبه پرسشنامه سئوالات ۳۰-۳۱
حق به شهر (بعد فرهنگی)	Right to the City	دسترسی به آموزش و مشارکت فعال	۳۲. آموزش‌های زیست‌محیطی ۳۳. فرهنگ‌سازی برای مشارکت عمومی	مصاحبه پرسشنامه سئوالات ۳۲-۳۳
کیفیت محیط (بعد زیست‌محیطی)	Environmental Quality	کیفیت صوتی و بهداشت محیط	۳۴. میزان آلودگی صوتی ۳۵. سطوح‌های بازیافت رنگی (تفکیک تر و خشک)	مصاحبه پرسشنامه مشاهده میدانی سئوالات ۳۴-۳۵

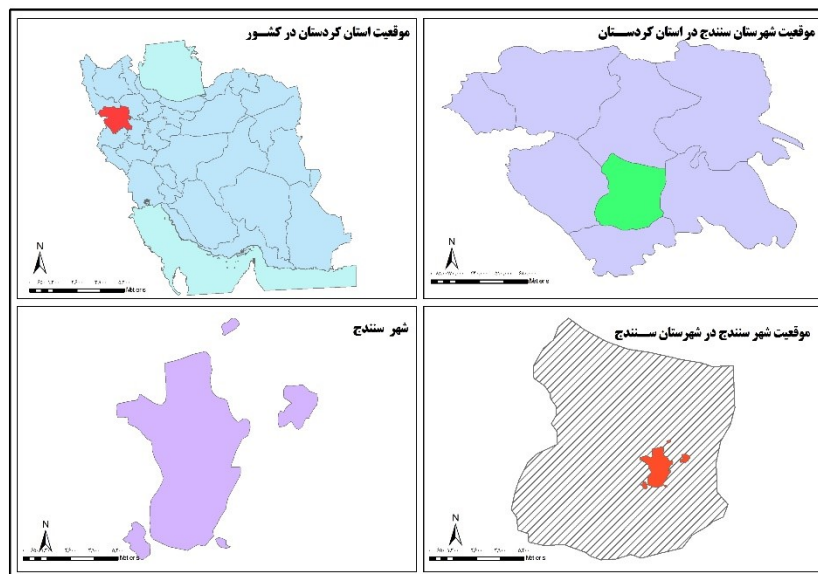
۳. روش

از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته را جهت ارزیابی ابعاد مختلف پارک شهدا جمع‌آوری کرد. داده‌های کیفی پس از کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) در نرم‌افزار MAXQDA و عملیاتی‌سازی در قالب شاخص‌های قابل سنجش، با داده‌های کمی ترکیب شدند تا امکان ارزیابی جامع فراهم شود. تحلیل داده‌ها با آزمون تی تک‌نمونه‌ای در SPSS و تحلیل‌های محیطی در ArcGIS انجام شد و اعتبار و پایایی ابزارها به ترتیب با نظر اساتید، آلفای کرونباخ و سه‌سوسازی تأیید گردید. تمامی مراحل پژوهش با رعایت اصول اخلاقی، از جمله رضایت آگاهانه و حفظ محرمانگی، انجام شد.

۳.۱. محدوده مطالعاتی

پارک شهدای سنندج به دلیل موقعیت مرکزی، دسترسی مناسب و مجاورت با مسیرهای اصلی شهری، به عنوان فضای مورد مطالعه انتخاب شد (Sanandaj Municipality, 2023). پارک شهدا به دلیل ویژگی‌های فضایی و حضور کم‌رنگ زنان، نمونه‌ای مناسب برای بررسی موانع حضور آنان و ارتقای عدالت فضایی انتخاب شد.

چارچوب و مدل پژوهش بر مبنای شناسایی شاخص‌های نامطلوب در پارک شهدای سنندج برای ارائه راهکار استوار است. بنابراین روش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و از رویکردی ترکیبی (کمی-کیفی) پیروی می‌کند. داده‌های کیفی مبنای استخراج ابعاد و شاخص‌ها و داده‌های کمی مبنای کمی‌سازی آن‌ها قرار گرفتند. از این ادغام، شاخص «تجربه‌محور عدالت جنسیتی» تدوین شد که وضعیت پارک شهدا را در پنج بُعد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی بررسی می‌کند. جامعه آماری پژوهش، زنان بالای ۲۰ سال سنندج (۱۴۸,۹۲۰ نفر) است. در بخش کمی، با استفاده از روش ترکیبی (تصادفی ساده و هدفمند) و فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین شد؛ پرسشگری نیز در سه بازه زمانی (صبح، عصر و شب) جهت پوشش الگوهای متفاوت استفاده از فضا انجام گرفت. در بخش کیفی نیز نمونه‌گیری هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری صورت پذیرفت. در این پژوهش، داده‌ها به‌طور متوالی جمع‌آوری و تحلیل شدند. این پژوهش با رویکرد ترکیبی، داده‌های کمی (از طریق پرسشنامه لیکرت ۵ درجه‌ای) و کیفی

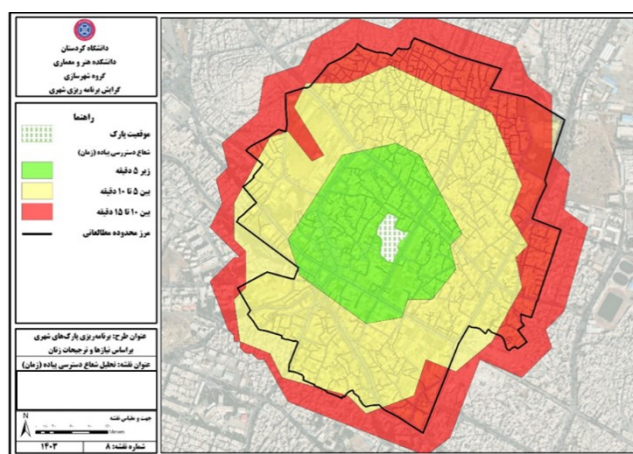
تصویر شماره ۲: نقشه موقعیت سیاسی استان کردستان، شهرستان و شهر سنندج

۴. بحث و یافته‌ها

۱.۴. شعاع دسترسی پارک

برای بررسی دسترسی پیاده به پارک بر اساس زمان، آنالیز شبکه با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS انجام شد. با تحلیل شبکه، دسترسی پیاده به پارک‌ها در شعاع ۶۰۰ متر و سه بازه زمانی ۵،

۱۰ و ۱۵ دقیقه‌ای ارزیابی و محدوده‌های دسترسی بر اساس زمان پیمایش در سه سطح مشخص شد. این تحلیل فضایی، زمینه ارزیابی شاخص‌های کالبدی و عملکردی پارک‌ها بر اساس نیازهای زنان و بهبود حضور آنان را فراهم می‌کند (جدول شماره ۴).

جدول شماره ۴: پارامترهای لحاظ شده در فرایند تحلیل شعاع شبکه دسترسی پیاده

شکل	دقیقه	From break	To break	Shape length	Area
۱	۱۰-۱۵	۱۰	۱۵	۱۰۶۳۹	۷۶۴۰۶
۲	۵-۱۰	۵	۱۰	۷۰۹۹	۹۲۴۳۷۵
۳	۰-۵	۰	۵	۲۲۹۰	۳۶۶۲۵۰

۴.۲. سنجش شاخص‌های پارک بر اساس آزمون تی تک

نمونه‌ای

بعد کالبدی

در بررسی بعد کالبدی پارک بر اساس نیازهای زنان، سطح معنی‌داری تمامی شاخص‌ها کمتر از ۰.۰۰۱ (و برای شاخص پارکینگ کمتر از ۰.۰۰۲) است. با توجه به سطح معنی‌داری برای شاخص‌های دسترسی مناسب، امکان استفاده از تاکسی و پوشش گیاهی و فضای سبز مناسب، پارکینگ مناسب و همچنین آماره تی آنها که مثبت است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد، فرض H_0 آزمون رد می‌شود و فرض $H(1)$ تأیید می‌شود؛ پس می‌توان گفت که این چهار شاخص در وضعیت مطلوب و مناسب است. این موضوع نشان‌دهنده آن است که دسترسی مناسب، حمل‌ونقل

آسان، فضای سبز مطلوب و امکانات پارکینگ، رضایت و حضور بیشتر زنان در پارک را افزایش می‌دهد. با توجه به این که سطح معنی‌داری شاخص‌های امکان استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی، مسیریابی آسان، علائم راهنما و روشنایی، وجود خدمات مختلف از جمله فروشگاه، نانوائی، عابر بانک در محدوده بلافاصله، فضاهای چندمنظوره، تنوع فعالیت، سرویس بهداشتی کافی و آبخوری، مبلمان مناسب و فضای بازی کودک کمتر از $p < 0.001$ است و آماره تی آنها منفی است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد فرض H_0 آزمون رد می‌شود و فرض $H(1)$ تأیید می‌شود، این شاخص‌ها در وضعیت نامطلوب قرار دارند و موجب کاهش رضایت، دسترسی و حضور زنان و کودکان در پارک می‌شوند (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۵: آماره تی و سطح معنی‌داری شاخص‌های کالبدی- کارکردی

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	t	شاخص‌ها
Upper	Lower				
0.90	0.75	0.823	<.001	22.318	دسترسی مناسب
0.59	0.45	0.523	<.001	14.649	امکان استفاده از تاکسی
-0.41	-0.57	-0.490	<.001	-11.876	امکان استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی
-0.04	-0.24	-0.141	<.001	-2.881	مسیریابی آسان
-0.46	-0.63	-0.544	<.001	-12.536	علائم راهنما و روشنایی
-1.43	-1.60	-1.513	<.001	-35.581	وجود خدمات مختلف از جمله فروشگاه، نانوائی، عابر بانک در محدوده بلافاصله
-0.85	-1.02	-0.932	<.001	-21.282	تنوع فعالیت
-1.52	-1.67	-1.594	<.001	-41.720	فضاهای چندمنظوره
-1.64	-1.76	-1.701	<.001	-56.220	سرویس بهداشتی کافی و تمیز، آبخوری
-0.96	-1.11	-1.036	<.001	-26.125	مبلمان
0.33	0.08	0.203	<.002	3.164	پارکینگ مناسب
-1.03	-1.18	-1.104	<.001	-28.178	فضای بازی کودک
0.69	0.51	0.602	<.001	12.737	پوشش گیاهی و فضای سبز مناسب

بعد اجتماعی

سطح معنی‌داری (sig.) یکسانی برای بعد اجتماعی به دست آمده است. در آزمون فرض انجام شده سطح معنی‌داری برای شاخص‌های بعد اجتماعی در $p < 0.001$ به دست آمده است. با توجه به این که سطح معنی‌داری (sig.)، شاخص‌های حس امنیت زنان در پارک، سازمان‌های اجتماعی و پلیس، روشنایی مناسب، قدم زدن و پیاده روی در پارک در شبانه روز، آمدن به پارک بدون همراه، عدم وجود افراد نامتعارف، عدم وجود فضاهای جرم خیز، وجود سایبان، راحتی و عدم خطر در استفاده از

تجهیزات، استاندارد بودن معابر و پله، برگزاری جشنواره‌های محلی، وجود فضاهای مناسب برای ملاقات و گردهمایی، فضای مناسب برای حفظ حریم خانواده در پارک، وجود نهادهای حامی زنان، وجود گروه‌های ورزشی و فضای تفریح و استراحت کمتر از $p < 0.001$ است و همچنین آماره تی آنها منفی است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد فرض H_0 آزمون رد می‌شود و فرض $H(1)$ تأیید می‌شود؛ پس می‌توان گفت که تمامی این شاخص‌ها در وضعیت نامطلوب وضعی قرار دارند. ضعف امنیت، روشنایی و فضاهای حمایتی، موجب کاهش حضور، احساس امنیت و مشارکت اجتماعی زنان در پارک می‌شود (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶: آماره تی و سطح معنی داری شاخص های اجتماعی

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	T	شاخص
Upper	Lower				
-0.94	-1.11	-1.023	<.001	-24.398	حس امنیت زنان در پارک
-1.57	-1.72	-1.646	<.001	-44.875	سازمان های اجتماعی و پلیس
-0.64	-0.82	-0.729	<.001	-16.043	روشنایی مناسب
-1.47	-1.62	-1.547	<.001	-41.827	قدم زدن و پیاده روی در پارک در شبانه روز
1.64	-1.46	-1.552	<.001	-33.974	عدم وجود افراد نامتعارف
1.15	-0.98	-1.065	<.001	-24.012	عدم وجود فضاهای جرم خیز
-1.42	-1.56	-1.490	<.001	-42.118	آمدن به پارک بدون همراه
0.89	0.71	0.799	<.001	-17.774	سایبان
-1.06	-1.22	-1.141	<.001	-29.464	راحتی و عدم خطر در استفاده از تجهیزات
-0.80	-0.98	-0.888	<.001	-19.923	استاندارد بودن معابر و پله
-0.13	-0.35	-0.242	<.001	-4.300	برگزاری جشنواره های محلی
-0.77	-0.96	-0.862	<.001	-17.627	فضاهای مناسب برای ملاقات و گردهمایی
-1.11	-1.27	-1.190	<.001	-28.801	فضای مناسب برای حفظ حریم خانواده در پارک
-0.58	-0.76	-0.672	<.001	-14.860	وجود نهادهای حامی زنان
-0.34	-0.54	-0.437	<.001	-8.740	وجود گروه های ورزشی
-0.65	-0.87	-0.760	<.001	-13.175	فضای تفریح و استراحت

بعد اقتصادی

اطمینان ۹۵ درصد فرض (H_0) آزمون رد می شود و فرض (H_1) تأیید می شود؛ پس می توان گفت که شاخص قرارگیری دکه های مواد غذایی و فروش وسایل بازی کودکان نامطلوب و ضعیف است. جانمایی نامناسب خدمات رفاهی مانند محل های عرضه غذا و وسایل بازی کودکان باعث کاهش رضایت و محدود شدن حضور خانواده ها در پارک شده و نیاز به بازنگری در مکان یابی این خدمات را ضروری می سازد (جدول شماره ۷).

سطح معنی داری (sig.) یکسانی برای بعد اقتصادی به دست آمده است. در آزمون فرض انجام شده سطح معنی داری برای تمام شاخص های بعد کالبدی $p < 0.001$ محاسبه شده است. با توجه به این که سطح معنی داری هر دو شاخص، قرارگیری دکه های مواد غذایی و فروش وسایل بازی کودک کمتر از $p < 0.001$ است و همچنین آماره تی آنها منفی است، با فاصله

جدول شماره ۷: آماره تی و سطح معنی داری شاخص های اقتصادی

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	t	شاخص
Upper	Lower				
-1.66	-1.80	-1.729	<.001	-48.386	قرار گیری دکه های مواد غذایی
-1.71	-1.83	-1.768	<.001	-58.499	فروش وسایل بازی کودک

بعد فرهنگی

است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد فرض (H_0) آزمون رد می شود و فرض (H_1) آزمون تأیید می شود؛ پس می توان گفت که این دو شاخص در وضعیت نامطلوب و ضعیف قرار دارد. شاخص های آموزش فرهنگی هنری و فرهنگ سازی مشارکت در پارک شهدا ضعیف بوده و تقویت برنامه های فرهنگی و مشارکتی برای افزایش حضور و رضایت زنان ضروری است (جدول شماره ۸).

سطح معنی داری (sig.) یکسانی برای بعد فرهنگی به دست آمده است. در آزمون فرض انجام شده سطح معنی داری برای تمام شاخص های بعد فرهنگی $p < 0.001$ محاسبه شده است. با توجه به این که سطح معنی داری شاخص ارائه آموزش های مختلف فرهنگی-هنری و فرهنگ سازی به منظور مشارکت عمومی کمتر از $p < 0.001$ است و همچنین آماره تی آنها منفی

جدول شماره ۸: آماره تی و سطح معنی داری شاخص‌های فرهنگی

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	t	شاخص
Upper	Lower				
-1.68	-1.80	-1.740	<.001	-54.478	ارائه آموزش‌های مختلف فرهنگی-هنری
-1.64	-1.78	-1.711	<.001	-49.898	فرهنگ سازی به منظور مشارکت عمومی

بعد زیست محیطی

در آزمون فرض انجام شده سطح معنی داری برای تمام شاخص‌های بعد زیست محیطی $p < 0/001$ محاسبه شده است. با توجه به این که سطح معنی داری شاخص میزان آلودگی صوتی از $p < 0/001$ است و همچنین آماره تی آن مثبت است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد فرض $H(0)$ آزمون رد می‌شود و فرض $H(1)$ آزمون تأیید می‌شود؛ پس می‌توان گفت که وضعیت این شاخص

مطلوب است. آلودگی صوتی مطلوب، آرامش کاربران را افزایش داده و نیازمند کنترل مستمر است. با توجه به این که سطح معنی داری شاخص وجود سطل‌های زباله رنگی به تفکیک تر و خشک کمتر از $p < 0/001$ است و همچنین آماره تی آن منفی است، با فاصله اطمینان ۹۵ درصد فرض $H(0)$ آزمون رد می‌شود و فرض $H(1)$ آزمون تأیید می‌شود؛ پس می‌توان گفت که وضعیت این شاخص نامطلوب است. کمبود مدیریت پسماند، پاکیزگی و رضایت بازدیدکنندگان را کاهش می‌دهد (جدول شماره ۹).

جدول شماره ۹: آماره تی و سطح معنی داری شاخص‌های زیست محیطی

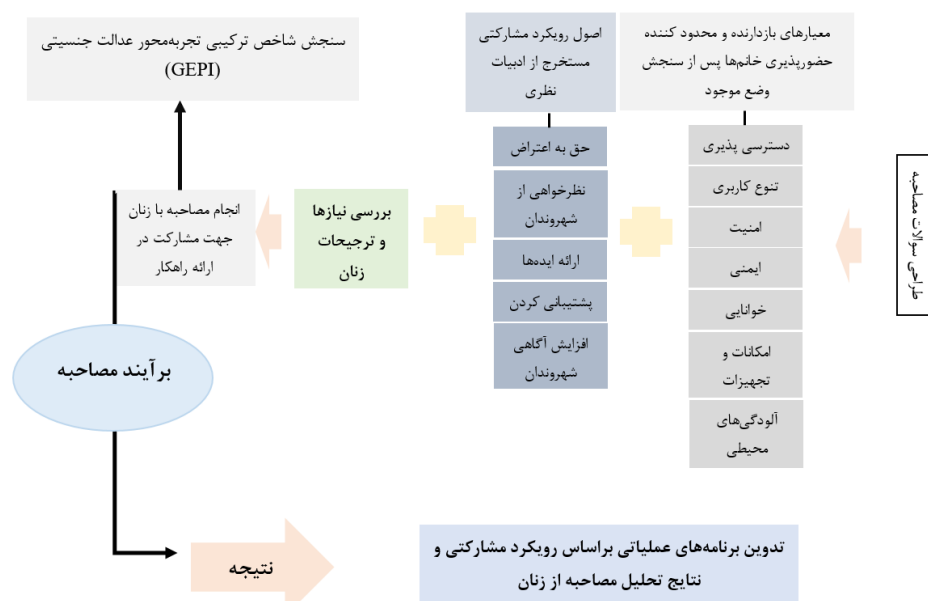
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	t	شاخص
Upper	Lower				
0.60	0.38	0.490	<.001	9.034	میزان آلودگی صوتی
-1.72	-1.85	-1.786	<.001	-56.222	وجود سطل‌های زباله رنگی به تفکیک تر و خشک

۴.۳. سیاست‌های اجرایی در ابعاد مختلف با رویکرد

مشارکت از زنان

پس از شناسایی شاخص‌های نامطلوب با آزمون تی تک‌نمونه‌ای، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ زن شهر سمنان انجام شد که پس از ۱۰ مصاحبه به اشباع رسید. داده‌های

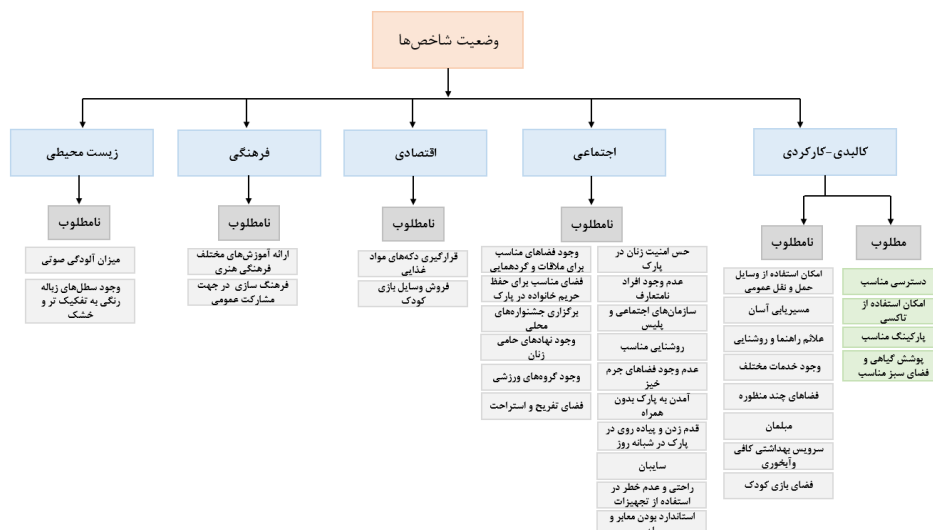
کیفی برای استخراج ابعاد تجربه‌محور عدالت جنسیتی و داده‌های پرسشنامه‌ای برای کمی‌سازی، وزن‌دهی و آزمون شاخص‌ها به کار گرفته شدند. در تصویر شماره ۴ به فرایند تدوین راهکارهای عملیاتی برای پارک شهدا اشاره شده است.

تصویر شماره ۴: فرآیند تدوین برنامه‌های عملیاتی برای پارک شهدا

در این پژوهش با رویکرد تلفیقی، ابتدا با آزمون تی تک‌نمونه‌ای شاخص‌های نامطلوب شناسایی و مبنای طراحی مصاحبه‌ها قرار گرفتند، سپس داده‌های کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و تحلیل با MAXQDA استخراج شد و در نهایت نتایج کیفی و کمی با یکدیگر تلفیق شدند. داده‌های کیفی برای استخراج ابعاد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی به کار رفتند و داده‌های پرسشنامه‌ای مبنای

کمی‌سازی، وزن‌دهی و آزمون شاخص شدند. بر اساس تحلیل‌ها، برنامه‌های عملیاتی برای بهبود شاخص‌های نامطلوب پارک تدوین شد و رویکرد تلفیقی با ترکیب دقت کمی و عمق کیفی، تحلیل و تصمیم‌گیری را تقویت می‌کند. در تصویر شماره ۵ به بررسی وضعیت شاخص‌ها در ابعاد کالبدی-کارکردی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی پرداخته شده است.

تصویر شماره ۵: ارزیابی شاخص‌های پارک شهدا از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای

در ادامه، شاخص ترکیبی تجربه‌محور عدالت جنسیتی (GEPI) مورد سنجش قرار گرفت شاخص ترکیبی تجربه‌محور عدالت جنسیتی (GEPI) برای سنجش مطلوبیت شاخص‌ها و ارائه راهکارهای بهبود ارزیابی شد.

۴.۴. ابعاد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی (GEPI) و میانگین شاخص‌ها

داده‌های پژوهش شامل مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و پرسشنامه کمی بود؛ داده‌های کیفی برای استخراج ابعاد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی و داده‌های کمی برای کمی‌سازی،

وزن‌دهی و آزمون شاخص‌ها به کار رفتند. این مقوله‌ها بازتاب تجربه زیسته زنان از پارک‌ها بوده و به‌عنوان ابعاد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی در نظر گرفته شدند. بر اساس تحلیل داده‌های کیفی و کمی، پنج بعد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی در پارک شهدای سنجش شناسایی شد که بازتاب‌دهنده تجربه، نیازها و ترجیحات زنان بوده و با میانگین نمرات شاخص‌ها ارزیابی شدند. جدول شماره ۱۰ ابعاد شاخص، نیازهای متناظر زنان، نمونه شاخص‌ها، میانگین‌ها، وزن‌ها و سهم هر بعد در محاسبه شاخص کلی را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱۰: ابعاد شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی، نیازهای متناظر زنان و سهم هر بعد در GEPI

ابعاد	بعد متناظر نیازهای زنان	نمونه شاخص‌ها	میانگین (SI)	وزن (W)	سهم GEPI
کالبدی	ایمنی و دسترسی	دسترسی مناسب، روشنایی، فضاهای سبز، مبلمان، پارکینگ	-۰.۵۳۱	۰.۲۰	-۰.۱۰۶
اجتماعی	استقلال و حضور بدون همراه	حس امنیت زنان، حضور بدون همراه، فضاهای ملاقات و گردهمایی	-۰.۹۰۳	۰.۲۰	-۰.۱۸۱
اقتصادی	فرصت‌های استفاده اقتصادی	قرارگیری دکه‌های مواد غذایی، وسایل بازی کودک	-۱.۷۴۹	۰.۲۰	-۰.۳۵۰
فرهنگی	مشارکت و فعالیت فرهنگی	آموزش‌های فرهنگی-هنری، فرهنگ‌سازی برای مشارکت	-۱.۷۲۶	۰.۲۰	-۰.۳۴۵
زیست محیطی	کیفیت محیط و آرامش	میزان آلودگی صوتی، سطل‌های تفکیک زباله	-۰.۶۴۸	۰.۲۰	-۰.۱۳۰

با ترکیب میانگین‌ها و وزن هر بعد، شاخص کلی تجربه محور عدالت جنسیتی در پارک شهدا محاسبه شد:

$$GEPI = (w1 \times SI1) + (w2 \times SI2) + (w3 \times SI3) + (w4 \times SI4) + (w5 \times SI5)$$

$$GEPI = (0.20 \times -0.531) + (0.20 \times -0.903) + (0.20 \times -1.749) + (0.20 \times -1.726) + (0.20 \times -0.648)$$

$$GEPI = (-1/112)$$

مقدار منفی GEPI نشان دهنده آن است که وضعیت پارک از نظر شاخص تجربه محور عدالت جنسیتی به سمت نامطلوب بودن گرایش دارد و نیاز به اقدامات اصلاحی در هر پنج بعد دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بعد اقتصادی و فرهنگی با بیشترین تأثیر منفی بر شاخص

GEPI، بیانگر وجود شکاف قابل توجه میان نیازها و ترجیحات واقعی زنان و وضعیت موجود پارک هستند. بعد ایمنی و دسترسی (کالبدی) و بعد زیست‌محیطی با میانگین‌های کمتر منفی، نشان می‌دهند که این ابعاد نسبتاً بهتر عمل می‌کنند اما هنوز جای پیشرفت دارند. سایر ابعاد نیز با میانگین‌های متفاوت جایگاه نسبی خود را در تجربه کاربران نشان می‌دهند و امکان تحلیل اولویت‌ها و برهمکنش میان ابعاد را فراهم می‌کنند. شاخص ترکیبی GEPI (1.112)، وضعیت عدالت جنسیتی در پارک را در سطح نامطلوب تا متوسط نشان می‌دهد و می‌تواند به تحلیل، مقایسه پارک‌ها و تعیین اولویت‌های بهبود کمک کند (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره ۱۱: اولویت‌بندی اقدامات بر اساس یافته‌های پژوهش

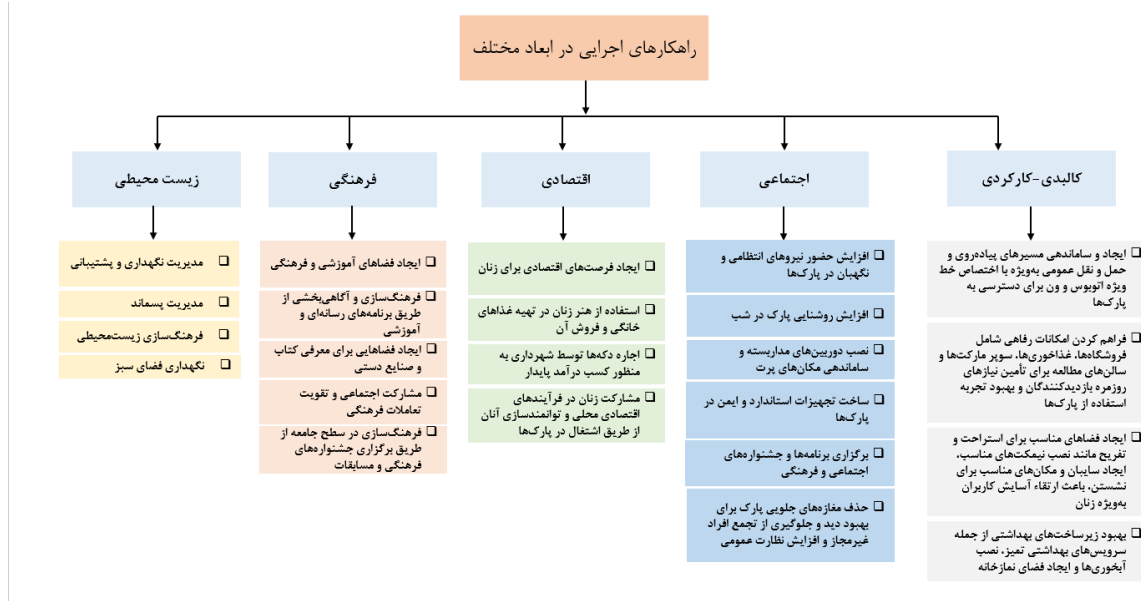
اولویت	بعد	شاخص	میانگین (M)	اقدام پیشنهادی
۱	زیست‌محیطی	مدیریت پسماند و تفکیک زباله	-۱.۷۸۶	فوری
۲	اجتماعی-فرهنگی	برنامه‌های فرهنگی و فعالیت‌های جمعی	-۱.۷	فوری
۲	کالبدی	سرویس‌های بهداشتی کافی و تمیز	-۱.۷۰۱	فوری
۳	کالبدی	فضاهای چندمنظوره	-۱.۵۹۴	کوتاه‌مدت
۴	اقتصادی	خدمات تجاری در محدوده	-۱.۵۱۳	میان‌مدت
۵	کالبدی	فضای بازی کودک	-۱.۱۰۴	کوتاه‌مدت
۶	کالبدی	مبلمان مناسب	-۱.۰۳۶	کوتاه‌مدت
۷	اجتماعی	امنیت ادراک‌شده	-۱.۰۲۳	میان‌مدت
۸	کالبدی	تنوع فعالیت	-۰.۹۳۲	میان‌مدت
۹	اجتماعی	روشنایی مناسب	-۰.۷۲۹	کوتاه‌مدت

- **بعد فرهنگی** با آموزش، معرفی هنر و برگزاری برنامه‌های فرهنگی، مشارکت اجتماعی زنان را تقویت می‌کند.
- **بعد زیست‌محیطی** با مدیریت فضای سبز و پسماند، محیطی سالم و پایدار برای حضور زنان فراهم می‌کند.

این رویکرد جامع، با پاسخگویی به نیازهای زنان، زمینه حضور فعال، ایمن و توانمند آنان در پارک‌های شهری را فراهم می‌کند. در تصویر شماره ۶ به ارائه راهکارهای اجرایی پرداخته شده است.

در این مطالعه، راهکارهایی برای برنامه‌ریزی پارک‌ها با رویکرد ویژه به نیازهای زنان در پنج بعد اصلی بررسی شده است:

- **بعد کالبدی-کارکردی** شامل مسیرهای پیاده ایمن، دسترسی مناسب، فضاهای رفاهی و زیرساخت‌های بهداشتی برای تأمین آسایش و امنیت زنان است.
- **بعد اجتماعی** با ارتقای امنیت زنان از طریق روشنایی، نظارت، حضور نیروهای انتظامی و برنامه‌های اجتماعی، فضایی امن برای حضور آنان ایجاد می‌کند.
- **بعد اقتصادی** با ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی از مهارت‌های زنان، به توانمندسازی و استقلال اقتصادی آنان کمک می‌کند.

تصویر شماره ۶: راهکارهای برنامه ریزی پارک منتج از داده های کیفی و کمی بر اساس نیازهای زنان

۵. بحث

انجام اجتماعی و تعاملات روزمره در حضور فعال زنان را برجسته می کند. استفاده از تحلیل مکانی (GIS) امکان سنجش شعاع دسترسی و فاصله اجتماعی را با داده های ادراکی تلفیق کرده و وجه نوآوری این پژوهش را تقویت می کند. بعد فرهنگی نیز محدودیت های قابل توجهی دارد؛ عدم ارائه آموزش های فرهنگی-هنری ($M=-1.740, t=-54.478$) و نبود فعالیت های فرهنگ سازی ($M=-1.711, t=-49.898$) مشارکت زنان را محدود می کند. این یافته ها با یافته های Alizadeh et al. (2022) همخوانی دارند و تأکید می کنند، برنامه ریزی فرهنگی-آموزشی و فعالیت های تجربه محور برای توانمندسازی زنان ضروری است. شاخص تجربه محور عدالت جنسیتی، قابلیت ارزیابی تأثیر این محدودیت ها را فراهم کرده و ضعف های فرهنگی و آموزشی را آشکار می سازد. در بعد اقتصادی، قرارگیری نامناسب دکها، مواد غذایی ($M=-1.729, t=-48.386$) و فروش وسایل بازی کودکان ($M=-1.768, t=-58.499$) انگیزه حضور زنان را کاهش می دهد. این یافته ها با Wijntowin and Koster (2019) همسو بوده و نشان می دهد برنامه ریزی اقتصادی مناسب در کنار ابعاد کالبدی و اجتماعی برای تحقق عدالت جنسیتی ضروری است. بعد زیست محیطی نیز محدودیت هایی داشت؛ آلودگی صوتی نسبتاً پایین ($M=0.490, t=9.034$) قابل قبول بود، اما ضعف مدیریت پسماند و تفکیک زباله ها ($M=-1.786, t=-56.222$) کیفیت تجربه زنان را کاهش می دهد. شاخص تجربه محور عدالت جنسیتی نشان می دهد که زیرساخت های زیست محیطی، به ویژه بهداشت محیط و مدیریت پسماند، از عناصر کلیدی حضور پایدار زنان هستند (جدول شماره ۱۲).

یافته ها نشان می دهد حضور زنان در پارک شهدا تحت تأثیر محدودیت های چندبعدی است و شاخص GEPI نوآوری اصلی این مطالعه، با ارزیابی همزمان زیرساخت ها و تجربه زیسته زنان، رویکردی نوین برای سنجش عدالت جنسیتی ارائه می دهد. نتایج نشان می دهد تحقق عدالت جنسیتی تنها با ارتقای زیرساخت ها ممکن نیست و نیازمند توجه همزمان به ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است. در بعد کالبدی-کارکردی، دسترسی مناسب ($M=0.602, t=22.318$) و پوشش گیاهی ($M=0.823, t=12.737$) وضعیت نسبتاً مطلوبی دارند، اما فضاهای چندمنظوره ($M=-1.594, t=-41.720$) و سرویس های بهداشتی کافی ($M=-1.701, t=-56.220$) محدودیت های جدی ایجاد می کنند. امنیت ادراک شده زنان ($M=-1.023, t=24.398$) حتی از روشنایی فیزیکی ($M=-0.729, t=16.043$) پایین تر بود؛ احساس ناامنی زنان تنها ناشی از کمبود روشنایی نیست، بلکه به ضعف نظارت اجتماعی نیز مرتبط است و با نظریه «چشم های روی خیابان» Jacobs (1961) همخوانی دارد برخلاف یافته های Navarrete et al. (2021). در بافت فرهنگی ایران روشنایی نماد حضور نظارت رسمی است، در حالی که در مطالعات غربی بازبودن فضا خود نظارت غیررسمی ایجاد می کند که اهمیت شاخص تجربه محور را در بازتاب تفاوت های فرهنگی نشان می دهد. بعد اجتماعی نشان داد عدم حضور نهادهای اجتماعی و پلیس ($M=-1.646, t=-44.875$)، محدودیت قدم زدن شبانه ($M=-1.547, t=-41.827$) و نبود فضاهای ملاقات و گردهمایی ($M=-0.862, t=-17.627$) مانع مشارکت زنان است. این یافته ها با Qi et al. (2024) همسو بوده و اهمیت

جدول شماره ۱۲: ادغام یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعات پیشین، نوآوری‌ها، محدودیت‌ها و تفسیر تحلیلی

محور تحلیلی	یافته‌های پژوهش حاضر	مقایسه با مطالعات بین‌المللی	مقایسه با مطالعات داخلی	نوآوری پژوهش حاضر	محدودیت‌ها	بحث و تفسیر نهایی
امنیت ادراک شده و روشنایی	امنیت ادراک شده- ($M = 1.023$) و روشنایی ($M = -0.729$) مهم‌ترین عوامل مؤثر بر حضور زنان هستند.	همسو با Navarrete-Hernandez et al. (2021) و Nauerte et al. (2021) نقش تعیین‌کننده روشنایی، طراحی فضایی و نظارت اجتماعی.	همخوان با Sadeghi & Jangjoo (2022) و صفائی‌پور و همکاران. (1394)	سنجش امنیت نه صرفاً کالبدی، بلکه مبتنی بر تجربه ادراکی زنان در قالب GEPI.	بررسی تنها یک پارک شهری؛ تعمیم‌پذیری مکانی محدود.	یافته‌ها تأیید می‌کند که احساس امنیت زنان بیش از امنیت عینی، به کیفیت تجربه فضایی وابسته است و بدون مداخله کالبدی-اجتماعی همزمان بهبود نمی‌یابد.
تنوع فعالیت و حضور اجتماعی	کمبود تنوع فعالیت‌ها- ($M = 0.932$) و فضاهای چندمنظوره- ($M = 1.594$).	همسو با Jacobs Alizadeh (1961) و Sadeghi & Jangjoo (2022). ارتباط تنوع فعالیت و حضور اجتماعی زنان.	همخوان با Sadeghi & Jangjoo (2022).	تحلیل همزمان تنوع فعالیت، حضور اجتماعی و توزیع فضایی فعالیت‌ها با GIS.	مطالعه مقطعی؛ عدم امکان تحلیل تغییرات در طول زمان.	فقدان فعالیت‌های متنوع، چرخه «حضور-امنیت-تعلق» را تضعیف کرده و منجر به حذف تدریجی زنان از فضا می‌شود.
نیازهای خاص بدن زنانه	ضعف شدید سرویس‌های بهداشتی- ($M = 1.701$) و فضاهای بازی کودک- ($M = 1.104$).	همخوان با نظریه بدن‌مندی فضا (Apple, 2006) و Krenichyn (2004).	این بُعد در مطالعات داخلی کمتر به صورت تجربی بررسی شده است.	ورود مستقیم مفهوم بدن‌مندی و مراقبت به شاخص‌های عملیاتی عدالت جنسیتی.	عدم مقایسه بین چند پارک با تیپ‌های مختلف.	نتایج نشان می‌دهد نادیده گرفتن بدن زنانه و نقش مراقبتی، شکل پنهانی از نابرابری فضایی ایجاد می‌کند.
برنامه‌های فرهنگی و فعالیت‌های جمعی	ضعف شدید برنامه‌های فرهنگی ($M \approx -1.7$).	کمتر در مطالعات بین‌المللی به‌طور مستقل بررسی شده است.	همسو با حاجی‌احمدی همدانی و همکاران (۱۳۹۴) و پورشجاعی (1394).	ادغام بُعد فرهنگی به‌عنوان مؤلفه مستقل عدالت جنسیتی.	عدم ارزیابی تحقق‌پذیری عملی برنامه‌ها.	پارک بدون برنامه فرهنگی فعال، به فضای خنثی و مردانه‌شده تبدیل می‌شود و ظرفیت اجتماعی خود را از دست می‌دهد.
بُعد اقتصادی	ضعف خدمات اقتصادی مقرون‌به‌صرفه ($M \approx -1.5$).	در اغلب مطالعات بین‌المللی نادیده گرفته شده است.	در مطالعات داخلی نیز کمتر بررسی شده است.	شناسایی بُعد اقتصادی به‌عنوان جزء مغفول عدالت جنسیتی.	داده‌ها محدود؛ به ادراک کاربران؛ فاقد تحلیل اقتصادی عینی.	عدالت جنسیتی بدون در نظر گرفتن توان اقتصادی زنان، به سیاستی نمادین و ناکارآمد تبدیل می‌شود.
چارچوب مفهومی و روش‌شناسی	طراحی شاخص پنج‌بعدی GEPI و استفاده از پرسشنامه، مصاحبه و GIS.	فراتر از مطالعات تک‌بعدی مانند Alizadeh et al. (2022).	متمایز از مطالعات تک‌روشی داخلی.	ارائه شاخص تجربه‌محور قابل تعمیم.	عدم اجرای مرحله دوم (ارزیابی اثربخشی).	این پژوهش فاصله میان نظریه، تجربه زیسته و برنامه‌ریزی شهری را کاهش می‌دهد.

۵. نتیجه گیری

($M = -1.594$)، وضعیت نامطلوب سرویس‌های بهداشتی- ($M = -1.701$) و فقدان تنوع فعالیت‌ها ($M = -0.932$) نقش بازدارنده‌ای در حضور زنان ایفا می‌کنند. همچنین ضعف شدید برنامه‌های فرهنگی و فعالیت‌های جمعی ($M \approx -1.7$) در بُعد فرهنگی، کمبود خدمات تجاری در محدوده پارک ($M = -1.513$) در بُعد اقتصادی و وضعیت نامناسب مدیریت پسماند ($M = -1.786$) در بُعد زیست‌محیطی، تصویری چندلایه از نابرابری فضایی را آشکار می‌سازد. مطابق با نظریه لوفور، حضور زنان در پارک ماهیتی چندبعدی دارد و ناهماهنگی میان فضای برنامه‌ریزی‌شده و تجربه زیسته آنان مشهود است.

مطالعه پارک شهدا نشان داد حضور پایدار زنان در فضاهای عمومی تحت تأثیر محدودیت‌های چندبعدی است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که اگرچه برخی شاخص‌های کالبدی نظیر دسترسی مناسب ($M = 0.823$)، امکان استفاده از تاکسی ($M = 0.523$) و پوشش گیاهی ($M = 0.602$) در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارند، اما بخش عمده‌ای از مؤلفه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، خدماتی و زیست‌محیطی با کاستی‌های جدی مواجهند. در بُعد امنیتی، امنیت ادراک شده زنان ($M = -1.023$) و روشنایی ($M = -0.729$) از مهم‌ترین نقاط ضعف شناسایی شدند. در بُعد کالبدی-خدماتی، کمبود فضاهای چندمنظوره

از منظر نظری، یافته‌ها شکاف میان فضای برنامه‌ریزی شده و تجربه زیسته زنان را نشان داده و بر توسعه عدالت جنسیتی فضایی تأکید می‌کند.

در سطح عملیاتی، به برنامه‌ریزان شهری پیشنهاد می‌شود از شاخص GEPI جهت ارزیابی وضعیت و اولویت‌بندی مداخلات استفاده کنند؛ این اقدامات باید شامل بهبود زیرساخت‌های کالبدی (مانند روشنایی و سرویس‌های بهداشتی)، توسعه فضاهای چندمنظوره و فرهنگی، و ایجاد سازوکارهای مشارکتی برای حضور فعال‌تر زنان در فرآیند برنامه‌ریزی باشد. سیاست‌گذاران با تدوین استانداردهای جنسیت‌محور و تخصیص بودجه مبتنی بر GEPI، و مدیران شهری با نظارت و همکاری مدنی، اجرای آن را تضمین می‌کنند.

این پژوهش با محدودیت نمونه موردی و مقطعی، زمینه‌ای برای پژوهش‌های آتی با مقیاس گسترده‌تر و بررسی‌های زمانی فراهم می‌کند؛ از جمله انجام مطالعات مقایسه‌ای، تحلیل‌های طولی، بهره‌گیری از تکنولوژی‌های نوین (مانند GPS) و بررسی موانع نهادی و اقتصادی در اجرای راهکارها.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد تحقق فضاهای عمومی برابر برای زنان، نیازمند گذار از رویکرد کالبدی صرف به رویکردی جامع و چندبعدی است. شاخص طراحی‌شده در این مطالعه (GEPI)، ابزاری کاربردی برای سیاست‌گذاری جهت ایجاد فضاهای شهری ایمن و فراگیر است که می‌تواند مبنای تدوین استانداردهای ملی در حوزه عدالت جنسیتی قرار گیرد.

بر اساس تحلیل کمی میانگین‌ها و یافته‌های کیفی، اولویت‌های اقدام برای بهبود وضعیت پارک به‌صورت سلسله‌مراتبی قابل شناسایی است. در صدر این اولویت‌ها، بهبود وضعیت سرویس‌های بهداشتی و مدیریت پسماند با میانگین‌های حدود ۱.۷- قرار دارد. پس از آن، ایجاد فضاهای چندمنظوره و توسعه برنامه‌های فرهنگی با میانگین حدود ۱.۶-، توسعه خدمات تجاری مقرون‌به‌صرفه در محدوده پارک ($M = -1.513$)، بهبود فضاهای بازی کودک و مبلمان شهری ($M \sim -1.1$) و در نهایت ارتقای امنیت ادراک‌شده و روشنایی ($M \sim -0.9$) به‌عنوان اقدامات مکمل اما ضروری مطرح می‌شوند. این اولویت‌بندی نشان می‌دهد که مداخلات نرم‌افزاری و اجتماعی در کنار اقدامات کالبدی، نقش تعیین‌کننده‌ای در افزایش حضور زنان دارند.

نوآوری اصلی این پژوهش، طراحی شاخص تجربه‌محور عدالت جنسیتی (Gender Equity Perception Index – GEPI) جهت سنجش همزمان زیرساخت‌های کالبدی و تجربیات ادراکی-اجتماعی زنان است. این شاخص با ترکیب نظام‌مند داده‌های کمی (پرسشنامه) و کیفی (مصاحبه)، پنج بُعد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی را به‌صورت یکپارچه پوشش می‌دهد. ساختار انعطاف‌پذیر GEPI، امکان تعمیم و کاربرد آن را در سایر پارک‌ها و شهرها فراهم می‌سازد.

این پژوهش با ارائه چارچوبی پنج‌بعدی، از رویکردهای تک‌بعدی کالبدی و اجتماعی فراتر رفته و با عملیاتی‌سازی ابعاد کمتر دیده‌شده اقتصادی و فرهنگی، ارزیابی ناقص عدالت جنسیتی جلوگیری می‌کند. همچنین، ترکیب روش‌شناختی کمی (پرسشنامه با ۳۸۴ نمونه)، کیفی (مصاحبه نیمه‌ساختاریافته) و مکانی (GIS)، امکان تحلیل یکپارچه و چندلایه از الگوهای دسترسی، محدودیت‌ها و ترجیحات زنان را فراهم آورده است؛ رویکردی که در مطالعات داخلی کمتر به صورت هم‌گرا به کار گرفته شده است.

References

- Alizadeh, H., Bork-Hüffer, T., Kohlbacher, J., Mohammed-Amin, R. K., & Naimi, K. (2022). The contribution of urban public space to the social interactions and empowerment of women. *Journal of Urban Affairs*, 44(5), 1–24. <https://doi.org/10.1080/07352166.2021.1957928>
- Apple, L. (2006). *Gendered Spaces in Urban Planning*. *Journal of Urban Design*, 11(2), 135–154.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Afrough, E. (2001). *Space and inequality*. Ney Publications.[in Persian]
- Almasifar, N., & Ansari, M. (2010). Environmental security assessment in regional parks as part of urban spaces from women's perspective based on the CPTED approach (Case study: Saei Park). *Urban Management*, 25(8), 21–34.[in Persian]
- Azimi, N., & Asfidani, M. R. (2012). Urban public spaces and women's social interaction. *Applied Sociology Journal*, 23(4), 127–146.[in Persian]
- Rafieian, M., Khaksar, M., & Mehdizadeh, J. (2013). *Analysis of the role of gender in the formation of urban spaces identity*. *Honarhay-e Ziba - Architecture and Urbanism*, 18(1), 5–14.[in Persian]
- Bemanian, M., Ajzā Shokūhi, M., & Esmacili, R. (1397). A comparative study of gendered city theories. *Quarterly Journal of Urban Studies*, 7(28), 3–18.[in Persian]
- Beebeejaun, Y. (2017). Gender, urban space, and the right to everyday life. *Journal of Urban Affairs*, 39(3), 323–334. <https://doi.org/10.1080/07352166.2016.1255526>
- Charkhchian, M., & Daneshpour, S. A. H. (2007). Public spaces and factors affecting public life. *Bagh-e Nazar*, 4(7), 59–73.[in Persian]
- Fenster, T. (2005). The right to the gendered city: Different formations of belonging in everyday life. *Journal of Gender Studies*, 14(3), 217–231.
- Gholamhosseini, R., Pojani, D., Mateo-Babiano, I., Johnson, L., & Minnery, J. (2019). The place of public space in the lives of Middle Eastern women migrants in Australia. *Journal of Urban Design*, 24(2), 269–289. <https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1518039>
- Greed, C. (2005). An investigation of the effectiveness of gender mainstreaming as a means of integrating the needs of women and men into spatial planning in the United Kingdom. *Progress in Planning*, 64(4), 243–321.
- Habibi, M., & Ali Pourshejaei, F. (2015). A comparative study between two women-oriented public spaces and general urban public spaces in meeting women's needs: A case study of Park Āb-o-Atash and Bahesht-e Mādarān Park in Tehran. *Honarhay-e Ziba - Architecture and Urbanism*, 20(1), 17–30.[in Persian]
- Haji-Ahmadi Hamedani, A., Majedi, H., & Jahanshahlou, L. (2015). Investigating the criteria affecting the increase of women's activity in urban spaces: A case study of Punak neighborhood (20-meter Golestan) in Tehran. *Urban Studies Quarterly*, 4(14), 47–60.[in Persian]
- Heim LaFrombois, M. E. (2019). (Re)producing and challenging gender in and through urban space: Women bicyclists' experiences in Chicago. *Gender, Place & Culture*, 26(5), 659–679. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2018.1559251>
- Imanian, M., & Bahadori-Jahromi, E. (2022). The importance of urban green spaces on quality of life. *Research Approaches in Social Sciences*, Autumn 2022.[in Persian]
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Random House.
- Krenichyn, K. (2004). Women and physical activity in an urban park: Enrichment and support through an ethic of care. *Journal of Environmental Psychology*, 24(1), 117–130. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(03\)00053-7](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(03)00053-7)
- Kalms, N., & Kuo, M. (Eds.). (2020). *Making Cities Safer for Women: Designing for Safety in Urban Public Spaces*. Routledge.
- Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: A psychological perspective*. Cambridge University Press.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell. (Original work published 1974)

- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Blackwell.
- Listerborn, C. (2015). Geographies of the veil: Violent encounters in urban public spaces in Malmö, Sweden. *Social & Cultural Geography*, 16(1), 95-115.
- Massey, D. (1994). *Space, Place, and Gender*. University of Minnesota Press.
- McDonnell, S., & Faludi, A. (2012). *Urban Public Spaces and Gender Inclusivity*. *Urban Studies*, 49(5), 987-1002.
- Madani Pour, A. (2008). *Public and private urban spaces* (1st ed.). Tehran, Iran: Tehran Municipality Urban Planning and Processing Company. [in Persian]
- Majnounian, H. (1995). *Topics on parks, green spaces, and recreation areas* (1st ed.). Tehran, Iran: Parks and Green Space Organization. [in Persian]
- Mahdizadeh, J. (2008). An introduction to urban and gender theories: In search of more humane cities. *Journal of Urban Studies*, 24, 6-19. [in Persian]
- Navarrete-Hernandez, P., Vetro, A., & Concha, P. (2021). Building safer public spaces: Exploring gender difference in the perception of safety in public space through urban design interventions. *Landscape and Urban Planning*, 214, 104180. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104180>
- Nasiripour, H. (2016). *Investigating the relationship between the formation of participatory culture and strategic planning in Poldokhtar Municipality* [Master's thesis, Name of University]. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/f5456c50f308687cb3797234f48bab0> [in Persian]
- Nasrollahzadeh, M. (2015). *Physical planning for enhancing urban environmental quality with emphasis on participatory approach (Case study: Tehran, District 5, Punak neighborhood)* [Master's thesis, Name of University]. Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC). <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/d3fddc6153790838f5ad1d2753ed4> [in Persian]
- Qi, J., Mazumdar, S., & Vasconcelos, A. C. (2024). Understanding the relationship between urban public space and social cohesion: A systematic review. *International Journal of Community Well-Being*, 1-58. <https://doi.org/10.1007/s42413-023-00190-0>
- Sadeghi, A. R., & Jangjoo, S. (2022). *Women's preferences and urban space: Relationship between built environment and women's presence in urban public spaces in Iran*. *Cities*, 126, 103694. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103694>
- Sadeghi, A. R., & Jangjoo, S. (2022). Women's preferences and urban space: Relationship between built environment and women's presence in urban public spaces in Iran. *Cities*, 126, Article 103694. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103694>
- Sajjadi, M., Ahmadi, F., & Rezaei, N. (2017). Women's needs in urban public spaces: A case study. *Iranian Urbanism Journal*, 10(2), 55-72. [in Persian]
- Sajjadi, Zh., Vahidi Yeganeh, F., & Idris Jahangir. (2017). Measuring the level of social security feeling in urban parks with emphasis on gender (Case study: Didgah Park of Sanandaj). [in Persian]
- Saeidnā, A. (2004). *Urban green spaces*. *Ketab Sabz Shahrdari* (Vol. 10). Ministry of Interior. [in Persian]
- Soltanzadeh, H. (2003). From garden to park. *Anthropology Letter Quarterly*, (4), 91-113. [in Persian]
- Safapour, M., Pirry, F., Amanpour, S., & Shujaiean, A. (2015). *Examining women's sense of security in urban parks with an emphasis on environmental (physical) and social indicators: A case study of Ilam city*. *Journal of Women in Policing*, (23), 5-29. [in Persian]
- Statistical Center of Iran. (2016). *The 2016 general census of population and housing*. [in Persian]
- Tamaddon, R. (2008). Women and urban spaces. *Quarterly Journal of Urbanism Studies*, 7, 20-23. [in Persian]
- Tehran Municipality Urban Planning and Development Research Center. (1994). *Green space distribution systems*. Tehran, Iran: Urban Planning and Development Research Center. [in Persian]
- Whitzman, C., Legacy, C., Andrew, C., Klodawsky, F., Shaw, M., & Viswanath, K. (Eds.). (2013). *Building Inclusive Cities: Women's Safety and the Right to the City*. Routledge.
- Wijntuin, P., & Koster, M. (2019). Dutch-Moroccan girls navigating public space: Wandering as an everyday spatial practice. *Space and Culture*, 22(3), 280-293. <https://doi.org/10.1177/1206331219842880>
- UN-Habitat. (2016b). *World cities report 2016: Urbanization and development—Emerging*

- futures. United Nations Human Settlements Programme. <https://unhabitat.org>
- Zabet, S. (2014). *Planning of urban parks with a sustainable development approach (Case study: District one of Mashhad city)* [Master's

thesis, Ganj, Scientific Information Database of Iran (IRANDOC ID: e9e1f3a5f1ac49142e21b13016eafe2)].[in Persian]

نحوه ارجاع به مقاله:

سروری، مهنا؛ خلیقی، نینا؛ سعیدی، مهدی (۱۴۰۵) شناسایی و تحلیل ترجیحات و نیازهای بانوان در برنامه‌ریزی پارک‌های شهری: طراحی شاخص تجربه محور عدالت جنسیتی (مطالعه موردی: پارک شهدا سمنان)، *مطالعات شهری*، ۱۵ (۵۸)، ۶۷-۸۴.

Doi: 10.22034/urbs.2026.144581.5216.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited

